

וילנר, אריה (1917-1942)

(Arie Wilner). ממיסדי ה'ארגון היהודי הלוחם' בורשה ואיש הקשר של הארגון עם המחתרת הפולנית. ו' נולד בורשה. ערב פרוץ המלחמה היה ו' חבר ב'שומר הצעיר' בורשה, ועלייתו לארץ עוכבה בגלל תפקידי ההדרכה שהוטלו עליו. בספטמבר 1939 הגיע עם הנמלטים מורשה לוילנה, שנכבשה בידי ברית-המועצות ונמסרה לליטה. ו' פעל בוילנה עד שהגרמנים כבשוה יומיים אחרי פלישתם לברית-המועצות. הוא חזר לורשה, והיה מהראשונים שהזהירו מה משמעות רציחות ההמונים במזרח.

בורשה נרתם ו' לפעולה במחתרת, ובשל חזותו, שהיתה כשל פולני, יכול היה להרבות בנסיעות ובביקורים בגטאות ברחבי פולין הכבושה. ביוני 1942 היה ממיסדי ה'ארגון היהודי הלוחם' בורשה ושליחו המרכזי בצד ה'ארי' של העיר. הוא הצליח להתקשר עם ארגון המחתרת הפולני המרכזי 'ארמיה קריובה' ולהשיג ממנו הכרה ב'ארגון היהודי הלוחם'. קשר אמיץ של קרבה נרקם בין ו' ובין הממונה על המדור היהודי בארמיה קריובה הנריק וולינסקי. עם זאת קיים ו' מגע קבוע עם המחתרת הקומוניסטית ארמיה לודובה (ראה גורדיה לודובה), ועסק ברכישת נשק בכול הדרכים ובהעברתו לגטו. למרות שמקום פעולתו העיקרית היה מחוץ לגטו השתתף ו' בהכרעות המרכזיות בגטו ובמיבצעי ההתנגדות הממשיים. בימי המשבר ב'ארגון היהודי הלוחם' בספטמבר 1942 תרם לגיבוש הכוח, ובינואר 1943 השתתף בהתקוממות עם נשק ביד. ב-6 במרס 1943 נאסר בידי הגרמנים בעת חיפוש בדירתו שבצד ה'ארי' ונמצא ברשותו נשק. הגרמנים חשבוהו לאיש המחתרת הפולנית. הוא עמד בחקירות ובעינויים ולא הסגיר איש, אך עצם מאסרו גרם זמנית מתיחות והפסקת הקשרים בין ארמיה קריובה ל'ארגון היהודי הלוחם'. אחרי שנתגלתה יהדותו נשלח ו' למחנה עבודה בסביבות ורשה, ומשם הוצא במיבצע מסוכן שערך הנריק גרובובסקי, איש הצופים הקתולים הפולנים. בתחילת המרד בגטו ורשה היה ו' פצוע ברגלו, ואולם, אחר-כך השתתף במאבק הפעיל. כשנתגלה בונקר המפקדה של ה'ארגון היהודי הלוחם' היה שם ו', ולפי העדויות קרא ללוחמים להתאבד, והיה בין הנספים במפקדה. הוריו ואחיותיו הסתתרו בין הפולנים בורשה וניצלו.